

ZID I FOTOGRAFIJE KRAJA

MIROSLAV MIĆANOVIĆ

SADRŽAJ

TRAŽENJE POSLA	1
traženje posla	2
marke na tvom pismu	4
pitivanja, pijesak u dlanovima za tebe, ja	5
jogging	6
trk trkačice, trk	7
JEDAN DOBAR RUČAK NEGDJE NA OTOKU	8
jedan dobar ručak negdje na otoku	9
biti	10
dokazi, tvrdnje, smrt	11
meditacija	13
strah	14
ne stajem, nestajem, nema me	15
NJEŽNI DEPILOTOR	17
nježni depilator	18
rečenica	19
poziv	20

sela, svjetla	21
mirogoj	22
liturgija	23
granica	24
NEDJELJA, SAN	25
NEDJELJA, san	26
stablo života	27
kako onda pisati pjesme	28
vjetar mesa, hrana oku kamere	29
pod sretnom zvijezdom rođeni	30
obitelj	31
SVOM POČETKU, SVOJOJ VODI	32
onaj koji se sunča	33
brat	34
kocka leda	35
esad babačić	36
gost	37
PODSTANAR/plakat	38
kao u pragu, isto	39

ENGLESKI PJESNIK	40
osjećam kako poezija	41
grrafiti	42
čitajući godinu dana stare novine	43
kontinenti, zvijezde	44
zlatna praha	45
Bogu božje, caru carevo	46
GRAD DOBRIH LJUDI	47
hopla	48
zagrebe, koji jesi	
(citati)	50
KONTEKSTI	52
konteksti	53
GOSPODIN JACOBSON NAPUŠTA HRVATSKU	60
gospodin jacobson napušta hrvatsku	61
već su mi vrata do vrata	62
svi hrvati u port lincolnu pecaju ribu	63
mijena: leptir tijela, glava ljubavi	64

ausgang/tijelo pjesme	65
Vladimir Biti	
RAZUDBA LIRSKE SUBJEKTIVNOSTI	66
O autoru	72
Impresum	74

TRAŽENJE POSLA

TRAŽENJE POSLA

onda sam

pažljivo ušao u naš stan,
popišao svaku ranicu skramicu
preskočio krastavi njen zid

onda sam

legao u zajedničku postelju,
onjušio svako mjesto dodira,
poljubio svaki tvoj joj, mda,
grebanje i odmorio oko na
rubu plahte

onda sam

razbio pivsku bocu iza tvojih
leđa, išutirao jednu djevojku pa
postiđen pojeo nov kontekst,
pretovario te u neodređeni pridjev
i počehhh disati eh

onda sam

se vratio na plažu, pritisnuo
malu životinjicu na PLAY
zabio joj osti u oko, sjeo na
motocikl i ispario

onda sam

vikao spasi dušu svoju

onda sam

uspravan, dug i čist, zaokrenuo
vratnim pršljenom u desno i rekao:
mićanoviću, tako nikada nećeš naći
posao, potrudi se,
ima još toliko sretnih ljudi,
sa zadovoljstvom, sa zadovoljstvom,
kimmuli su na obzoru francuski državni
ljudi u crnom

onda sam
se okrenuo na drugu stranu,
prema zidu, zatvorio oči, i tako
počeo (sasvim zaposlen) čekati
zimu

MARKE NA TVOM PISMU

marke na tvom pismu
već su toliko šarene i
uzbudljive i da ne
znam za tvoju ozbiljnost
svaki izučeni zglob
poruke, potražio bih
trag tvoje slin na
poleđini, ali ti znaš-
znam, svu dovoljnost i
zasitnost tvoga budućega
crvenog jezička među
mojim zubima pa
me tako i na daljini
spašavaš od tuđih ruku,
bilo kakve prijenosne
zaraze, opasne bolesti

PITANJA, PIJESAK U DLANOVIMA ZA TEBE, JA

sto sam godina star,
prljav, i božje lijep,
ploču bih zaželio, kupi
mi, ali
da je ovdje sigurno nitko nema,
mogu li mi mikrobi izgristi
riječ: TRAJEKT, znao bi
to odsvirati tvoj momak Hanibal
iz Beča, pozlaćen, nesretan i nag,

uguratupuhat ću u tvoje dvije
jamice dva riđa mladeža, moji
su palčevi te dvije zmije u
prašini, i kornjaču minđušu
ću ti
kakav je Varaždin?

danas sam vidio sliku gole
žene, odnesi me sada do sebe
i bit ćeš kao tvoja mama Samantha
21, Vancouver, što li će se dogoditi
ako me otkriju?
pjege su po rukama
zaboravljeni kišobrani na kolodvoru,
htio bih reći nešto dobro o
ljudima i tako započeti pitanja,

pijesak u dlanovima za tebe, ja
sto godina sam star,
prljav, i božje lijep

JOGGING

i dok se tako spuštaš
u mrak, znaš li kako
bestjelesni duhovi prate
tvoju borbu, krvna zrnca,
smrtnost,
sjede kao navijači i
grickaju sjeme, sve dok
ne čuju tvoj nadosnimljeni
štrapac, ili kad ga
nema, bez nabačene lopte,
kvrcnu se i uzdahnu,
jebiga, kakva pustoš

TRK TRKAČICE, TRK

što misliš kad trčiš niz
ulicu, kad se treseš,
moja prozna ljubičasta
sobo, gladna moja zrela zelena
košaro,
možeš li poslije ne
debljati raširenih očiju od
kolača moga mržnje

JEDAN DOBAR RUČAK NEGDJE NA OTOKU

JEDAN DOBAR RUČAK NEGDJE NA OTOKU

fotografija

ljetu je i ništa nam o jeseni i
ne govori, rekao bih u sitosti
nad stolom hrane da nisam jednostavno
muškarac s ribom u rukama,
lagano nadražen, naježen, dok
za mene otkidaš komad po komad
zaljubljenosti,
šuma morja, šum mora, siesta,
sve ostaje nepoznato i mi nismo
više sposobni određivati vrste:
to nije znanstvena fikcija, roman,
ženu pored sebe ne zoveš sestrom,
zadovoljstvo zadovoljstvom,
opaljeni i crni

fotografija

o kraju objeda, tvom prelasku na
drugu stranu stola, stolnjacima
i prolivenom vinu, mrljama,
ništa ne govori crno-bijela tehnika,
codac emulzija, laboratorijska komora,
i ne znamo da li je bolje da se
sačuva, zaboravi ili pamti

fotografija

BITI

ruka može rukom, oko okom,
naseliti svijet stvari, naseliti
svijet ljudi,
kako biti bez tebe:
slijep sam i obješen i
crv-se-jezik u mojim ustima plavi,

što ćeš učiniti u tom snu
što ćeš ti u snu

DOKAZI, TVRDNJE, SMRT

krenuo si tramvajem u noć,
dvije su debele žene uletjele i
sjele na tvoja mjesta, ostavio
si na () stolu otvoreno
pismo, od svih mogućih
naslova počinjalo je...
draga mama, izišao si iz
ulice hrvatskih pjesnika,
tvoja je žena šila jutenu
kuću.

sve to odjednom postaje važno,
sad sve to odjednom postaje
važno,
odgonetnuti moraš, odgovoriti moraš,
može li se to više ikada stići,
može li se to više ikada saznati,
glava ti je velika, i prepuna,
izvršiti carski rez, zasjeći nožem
do srca, precizno iscrtkati njenu
glavu, taj zamah šibicom iznad plina,
iznad opasnosti, oplakivanja,
iznad smrti,

krenuo si tramvajem u noć.
dvije su debele žene uletjele i
sjele na tvoja mjesta, ostavio
si na () stolu otvoreno
pismo, od svih mogućih
naslova počinjalo je...
draga mama, izišao si iz
ulice hrvatskih pjesnika
tvoja je žena šila jutenu
kuću.

sve to odjednom postaje važno,
sad sve to odjednom postaje
važno,
odgonetnuti moraš, odgovoriti moraš,
može li se to više ikada stići,
može li se to više ikada saznati,
glava ti je velika, i prepuna,
izvršiti carski rez, zasjeći nožem
do srca, precizno iscrtkati njenu
glavu, taj zamah šibicom iznad plina,
iznad opasnosti, oplakivanja,
iznad smrti.
krenuo si tramvajem u noć.

dokazi, tvrdnje, smrt.

MEDITACIJA

zelene čarape na krovu nisu
lijepe za vidjeti, ali su suhe,
ali su suhe, ali su,
momci se u
zatvorenom vrtu nisu ni na što
odlučili, nisu slobodni,
a mogli bi pojebati sve po
redu, samo kad bi htjeli
predati se,
kamen pokrenut prema dnu
rijeke, jest opasnost na
užarenoj cijevi bojlera,
pazi se sunce je marčano:
"v šišaku marčanom učiniše
gnijezdo golubi da se znade
načinom kim venus marča ljubi"
fagotgrlo,
ne trebam ništa
samo sam došao vidjeti ono
što mi se sviđa čuti, jer,
tajnih riječi nema, riječi
tajne nema,
iznad zaklane peradi, otkinute
glave putnika, postoje tajna
bratstva, tajne bratstva
postoje, šapćem ti na uho,
znaš ih, znaš ih, znaš ih
NE, zelene čarape na krovu nisu
lijepe za vidjeti, ali su suhe,
ali su suhe, ali su,

STRAH

živjeti s urednim ljudima
koji pametno grizu kolač
kontinenta

NE STAJEM, NESTAJEM, NEMA ME

pokušao sam obnoviti
u jedinoj knjižari grada,
među knjigama, kojih nema,
koje će doći, koje neće
doći,
pokušao sam obnoviti
gurkanjem, laktovima, rebrima,
pokušao sam
ljubav, uvjeravajući da ne kupuje postere,
sunce nad morem ne stoji nikad tako,
magla nije takva iznad posjećenih stabala,
obnoviti
za sitan novac kupujući pismo u kiosku,
pokušao sam obnoviti
kupujući ulaznice i sjemenke,
pokušao sam, pokušao sam, pokušao sam,
ranjavajući rane rane,
četvrtkom, drugoga dana proljeća,
spreman ljubiti ljude, članove društva,
obnoviti, obnoviti sam pokušao
sjedeci za pogrešnim stolom i
zamišljen imao pogled,
nisam znao izmaći, znao odbiti,
vinski kiseliš,
govorili su mi, govorili,
pokušao sam, pokušao sam, obnoviti,
s jednom nasmijanom, s jednom visokom,
s jednom, sa ženom,
poslije uviđaja
bratski su se ljubili milicajac i rođak
kraj ubijenoga prodavača loto, lutrije, srećke,
tri puta u jedan obraz,

tri puta u drugi obraz,
ovdje ne pripadam, ja ovdje ne pripadam,
ne mogu se svladati,
ne stajem, nestajem, nema me

NJEŽNI DEPILATOR

NJEŽNI DEPILATOR

kad moja prijateljica počinje u razgovoru gubiti svoj, kad joj izrastaju dlake po tijelu i nogama, sjeda i piše pjesme u muškom rodu, vraća joj lice žene taj sloj grafema, stihova i rečenica, ta magma straha i poraza ostaje jedina obrana, jedini živi depilator

REČENICA

POSTOJE U NAŠIM ZEMLJANIM SELIMA ŽALOSNE ŽENE U BIJELOM – vlasnik sam rečenice s kojom živim u otvorenu neprijateljstvu. istina je utoliko što postoje sela i žene, sa svim drugim nisam siguran da bi se pomirili oni na koje se to odnosi. no, kako istinitost nije ono što je u meni određuje, moje nezadovoljstvo ne teče iz toga izvora. sloboda koju bih htio uprizoriti sumnjiva je i odveć varljiva. prokazana. tako sam posjednik valute koja otežava moje transakcije i, naizgled, uloživa i promjenjiva izaziva podsmijeh ili sablazan na šalterima i u očima zamišljenoga čitatelja u meni samom.

– što je s tvojom rečenicom – zapitkuje brat.

rečenica u sebi nema poteškoća, ona čeka svoj mač i kad će samootkinuta vratiti se u svoju povijest i dubinu. njezin sam prijatelj dok je održavam, ali i tiranin jer ne dopuštam povratak u poznato i očekivano, iznikla je iz musavih bilježnica s receptima kokosovih štanglica, žarbola, madžarica, jastuk torti, čupavaca i šarenih kuglofa, pracli, london šnita, svadbenih kolača, iz postojanja žena koje neudane prave kolače za vjenčanje i s početkom slavlja nestaju u hladnim krevetima zatvaraju oči sa znakom križa, nikada ne dočekavši ulazak mladoženje u vlastitu sobu

i tu me rečenica opet svlada, sjurila bi se u krevet iz vina i krvi, ali

taj dio naravno prešućujem, produžavam naše neprijateljstvo i ostavljam ustrajnu čitatelju da sam izmisli nastavak rečenice i umetne neki njezin kraj

POZIV

pokucaju negdje duboko u noć na prozoru kuhinje u kojoj spavam kad se poslije duže vremena provedenog u drugom gradu ili luci, vratim kući, pokucaju poslije svake odsutnosti kad se predam sjećanjima i sanjanju u kućnoj kuhinji, ili, ponekad, ako sam u njoj zalegao za jednu noć zbog dolaska gostiju, skačem na sve pripravan, prilazim vratima i tu prestaje sva glazba noći i postelje. jedino golema životinja straha nasjedne na želudac i naseli se, protegne do mozga, pružam ruke bravi – i tu prestaje svaki put moj san.

pokušavam zaspati, ne ide, ali me ni strah ne napušta, sklupčam se, sagnem glavu prema koljenima i tako dočekam otkucaje jutra, korake braće i roditelja. pokušam li uz dim kave i jasnoću dvorišta dešifrirati poziv, otkrivam kako zapravo to nije bilo kucanje skvrčenim prstom u staklo ni vika ni lupanje vratima, nije se, uistinu, ništa čulo, ne pokušavam, dakako, izbjeci taj poziv, to ustajanje, trenutak otvaranja i noćni susret s Nepoznatim, to ispljuvavanje gomile straha i trenutak potpune predaje i potpuna gubitka.

ali, godinama me taj san ne napušta, jasno je da je moje pristajanje jeftina varka i moj poziv bijeg. radi se o tome da Nepoznato čeka moj konačni pristanak. prelazak preko praga a ne poziv. prelazak u

SELA, SVJETLA

putujući između dvije crne točke, između dva sela, biciklima, razgledam lijevu i desnu stranu, noćne pokrete, okrenem glavu na uzvik žene pa onda mrak, asfalt i tišina, kuće kao kutije, gostionica potom, mutno svjetlo s nekoliko pijanih ljudi, jesam na kraju svijeta, na njegovu rubu, žena koju volim daleko je, iznad zvijezda ili na drugoj strani zemlje, može li se čovjek u tolikom mraku domoći ijednog pokreta, osjetiti božji dodir, prijatelj do mene pali prednje svjetlo svoga bicikla, daljine da vidimo mačku, izbjegnemo drvo ili slučajnu smrt – ali, ne smiješ ih osvijetliti, sela, ne smiješ ih osvijetliti – govori mi.

MIROGOJ

na blagom mirogojskom usponu govorim ženi uz mene kako je jesen kako je jesen kako je jesen i blago zadihani stižemo prema vrhu. ljepota je u budućem toplom krevetu, kuhanom vinu, tijelu, dio se toga spajanja odvija već u našim koracima i riječima, ali kao što postoji sjena sjećanja ili napuštanje i odlazak, tako je s lijeve strane moga oka ušćuvana slika puhača stakla u bolničkom dvorištu, koji se odmaraju i puše pored radoznalih plućnih bolesnika u šarenim pidžamama

LITURGIJA

večer tu pada da bi
on sa štapom prekinuo
sječu drva i noćne kokoši
otkrile svoje staro mjesto,
večer tu pada jer
crni je kruh dobar kruh
u rukama one koja je pre-
selila u san i tako prezrela
svaku politiku u kojoj ne
može ustati iz mrtvih njezin
čovjek,
večer tu pada da bi
je starac zatvorio u dvije
baterije,
večer tu pada jer
jednom ga je jedna žena na
zimskoj željezničkoj postaji
proglasila Isusom ranjenih
nogu i najljepšim muškarcem,
večer tu pada da bi
na miholje zaklali zadnju
kokoš i starca, sad već
sveca, ponudili najboljim
komadom batka

GRANICA

nijedan san nije mogao nadmašiti i skriti ružnoću otvorenih usta. i jedni i drugi ležali su na suprotnim stranama u duboku snu. jutarnjim pokrenutim zastavicama uvjeravali su ih sad je prilika biti provjeren i biti jednak. ako su htjeli na drugu stranu, svi su morali pristati na to dizanje ruku, pozivanje džepova. i prestupnika i Augustina tješila je misao o drugačijem povratku. tad je dvojicu crnih priveo treći. htjeli su iskoristiti mrkli mrak. onda su počeli među jednakim pokazivati one koji imaju pravo. ni svi isti više nisu mogli biti jednaki. ravnodušni su se tješili da među prepuštenima ima dovoljno prošvercanih njihovih. na kraju su izmijenili strane malobrojni i mnogobrojni. ulazili su u boje svojih snova. iznenađeni istim nastavili su živjeti u razlikama i glagolima.

NEDJELJA, SAN

NEDJELJA, SAN

Nikad ljepše neg kad ovako
naklonim glavu lagodno, meko
S. S. Kranjčević

(nedjelja)

pažljiv si čitač novina
dijete koje je pobjeglo od kuće, dijete
sin koji je ubio oca, sin
grad u eksploziji, grad

(san)

*I igra tako u crvenom moru
Pliva i tone zeleni kotač*

sluđen si jebač
onjušen pas tragač
kamen si klesar si
Isusvrač, putnik
čitač ulica, čistač
zagrebofil, djelilac metaka
smradni ložač, amerikanac
raznosač sifilisa, mange

hoćeš li ikada moći
izići iz žene s
bradavicama natečenim višnjama

(nedjelja)

ti si tek (odlažeš novine)
ugodan muškarac, stanodavac,
prevaren muž

STABLO ŽIVOTA

Prožima me
a kažu da je u zemlji
Mihajlo Nikolić

pališ svjetlo u kući
svojoj, pališ svjetlo u kući
svojoj, a čak se ni to ne mora
reći o pokretu ruke i
udaru prekidača; nad običnošću,
nad sastavom vode, tvari,
nad prahom kućnog boga - umiren
si sintaksom novina, glazbom kave,
značenjem tiskarskog sloga,

pališ svjetlo u kući
svojoj, na ekranu, na otkrivenom
stablu života, Antilima, i
sad si neporeciv i
sad si uvjeren: konačno, sve se
može dozvati - struktura
kosti, dob dobra i zla,

(?) umoran svjetlo gasiš, polaziš na počinak

ali, kad će uvidjeti strast
korijena, strujanje gomolja, novu tamu
istine

KAKO ONDA PISATI PJESME

Vinku Šimiću

ta slika svetog Jurja i
zelene aždaje pod kopljem,
zagledani oči u oči,
to je nepomičnost na koju smo
stali, *kamen zaglavni*,
djetinjstvo,
to su ljudi koji čuče, ka-
tolici u Bosni, na Andama,
tetovirana koža, križ,
ljudi koji se vole, znaju,
puše, piju vodu od ruke do
ruke, nepomični ljudi
srpanj, ljudi prosinac, *škrinja*
zavjetna,
slika je to objave, hašiš,
otkrivena Amerika, Kolumbo,
noge u vodi, perina i san,
to su kukci nemoćni pred
zelenom nemani u nama, pad
bez spasa, poraz što se hrani
našom slezenom, našim
riječima,
snaga koja otječe ispod koplja,
u rijeku, u bezdan,
kraj

VJETAR MESA, HRANA OKU KAMERE

svevideće je izraslo na
tvoj kralježnici, vjetar
mesa, hrana oku kamere
/kako ćeš odgovoriti na ta
važna pitanja, znaš li, na-
učio si, imaš li ženu, toplu
oblogu krvi, opiši iznenadni
rast:
dani su divlji od moje
snage i strasti. žudnje.
miris obiteljskih kuća.
pokreti.
od trgovine do kioska.
mlijeko.
ti si ščepan, snimljen u
kutiji i dahćeš, lupa
onanije
izmičeš/izmišljaš
negdje daleko, iznad,
Bog na visokoj nozi,
pokretnoj stolici, ortoped,
vrti se, mala užarena
keramika na dlanu, on se
smije takvim podacima, tolikoj
ludosti

POD SRETNOM ZVIJEZDOM ROĐENI

kako smo tvrdo postavljeni
na toliko uzaludnih mjesta
i koliko strasti da bi se
stiglo do (sretne zvijezde)
a krenuli smo tek do
opće bolnice, bolnice sv. Duha,
po dijagnozu, po kemiju, po,
izvirili iz kuhinjskog lonca,
iz telefonskog broja, mi muževi
razbijenih zubi, licitarska
srca,
mi, registar dnevnih
podataka, ubijeni na licu
vojničkog kreveta, sve je
ostalo: mir mengjes za riječi
kojih nema, laku noć za riječi
koje nikada nećemo stići, ali
sad je buđenje, glazba, kruh
UŽASA, kruh stvarnosti,

kako smo tvrdo postavljeni
na toliko uzaludnih mjesta
i koliko strasti da bi se stiglo
na mjesto rođenja
na mjesto (sretne zvijezde)

OBITELJ

grožđe je u našim rukama
kao stol prepun kostiju,
pripitomljen vepar,
stric ubijen, židovsko
grobље, grad u Njemačkoj
adresiran nepravilno,
grožđe je u našim rukama
kao brat u bolnici, uljudnost
koja se topi, nedjeljaotac,
kućni duh (svetac) s nožem
u rukama,
pada li grijeh na djecu vašu?
grožđe je u našim rukama,
i više to nije san o obilju,
već samo
riječi, riječi, riječi

SVOM POČETKU, SVOJOJ VODI

ONAJ KOJI SE SUNČA

Na bravi Petrovih sobnih vrata zalijepljena je poruka: U VRTU SAM.

A vrt je jednostavan: betonirana površina ograđena leđima i bokovima susjednih kuća. Ulaz je od velikih zelenih vrata, ispijenih suncem, čije dno okvira zapinje pa se samo guranjem i škripom otvaraju. Na donjem kraju vrtnog pravokutnika postavljena je improvizirana fontana i ručno rađen akvarij. Ribe nije moguće vidjeti od mjehurića i mulja. Tu Petra nema. On je gostu, došljaku, uvijek iznad glave, nad potiljkom. Sklonjen pogledu, mecima, opasnosti i sam: predan suncu, dijelovima krošnji, mraku iza zatvorenih očiju. U lijepoj smrti leži tako satima na grubo betoniranu platou, sa stepenicama koje vode u potkrovlje i izdižu ga put vedrih noćnih zvijezda sklupčana, zmijolika.

Tu sam, uvijek vikne dolazećem, prethodno je mogao čuti otvaranje vratnica. Bulji u golo ili čupavo tjeme ispod sebe. Da se prvi ne javi, tko bi ga prepoznao od boje crnih šipki, prirodnog rastera sunca, betona i sjena.

Češći se odmah penju i dahću, kako može. Bože. E, sunce, sunce, mrmlja im sretan. Koji se duže zadržava sjedi na drugoj strani, ispod grana u hladu, zagleda se u akvarij krišom pružajući srednji prst u mlaku vodu, sumnja kako riba nema, razgovara s Petrom, dovikujući se. Vičući.

Nema ga, kaže ona, nema, potvrđuje on zaljubljeno. Naočale, plastične ružne papuče, ključevi, rastvorene novine, sve je na terasi – na mjestu gdje je bilo Petrovo zaleгло tijelo nalazi se samo isprešana kašasta mrlja. Tisuću malih sunaca na razbijenu ogledalu čini jedno zemaljsko sunce. Opako, bezoko, jarosno. Nepomično. Kao da je Petra istopilo i zauzelo njegovo mjesto. Ma, zar je moguće, pipa muškarac vrhovima prstiju namreškan beton.

Tu sam, uplaši ih živi, garavi Petar. Penjući se prema njima s bokalom punim hladne vode.

BRAT

brat je donio u zagreb zimsku naranču brat je donio u za

KOCKA LEDA

Odmah iza prve riječne okuke smještena je hladnjača. Mrtva, betonska građevina, ispred čije pozadine plove tamne mrlje radnika kao meta ispred pažljive mušice puške. Dio izlaza njezina skladišta ispunja golema, koso utvrđena željezna konstrukcija. Niz nju se ispuštaju viškovi, otpaci, ostaci hrptenjače, crijeva, rasporednih trbušina.

Ribari se rado okupljaju na njezinu kraju, zamočeni u govna čekaju: bijele gliste, zmije, štakori, krv, postaju dobri mamci ribama. Promatrač s mosta – nenavikao, neoprezan, slučajan – zgrozi se ugledavši plutajuću kravlju, konjsku, volovsku glavu, pomisli zagledajući lešine, da nije ljudska.

Zimi se na željezničkoj kosini zbog hladnoće zadržavaju smrznute gromade, kocke leda. Ostaci mesa, koji bi trebali klizati niz kosinu, odbijaju se tada o ledeno podnožje, crvene ga, onda padaju u zaleđen rukavac. Vonj trulih komada dopire i na drugu stranu rijeke. Tako obojena kocka podsjeća na nesretno izgubljenu dječju igračku.

Sunce koje najavljuje zelen proljeća pokreće smrzotine. Gromada otopljenom dna lagano zaklizi prema kraju, prema rijeci. Škrip je jedva čujan. Sleti, bućne, sleti, bućne. Ubrzo, i ne dodirnuvši dno, kocka leda krenu nošena vodenom maticom, izroni-zaroni, bljesne njezina ćelava ledena lubanja, a potom se sklonjena pred prvim brodovima, kućama, bezglasno preda svom početku, svojoj vodi.

ESAD BABAČIĆ

rođen u ljubljani. slovenija. završio osnovnu školu. kao, mlad, slovenski, pjesnik, zaposlio se u tvornici "žito". reći: radio kao crv, misliti: radio kao crnac bijeli kruh, nije istina. nedjeljom preko zida obilazio bolesne od raka. tješio. franček, još nisi umro. nisu ga nikada poslali na more, ne zna u vodi plivati. ni jednu zvijezdu ne bi izronio. poslije prvog ljetovanja, na povratku iz bosne, donio je u naručju mladog, bijelog vuka. pravi lačni volk. ujebenti.

GOST

Što je biblijska priča?

Među okupljenom rodbinom sjedi gost. Zapravo slučajan poznanik iz bolnice, ujaka, koji je bolestan ostao i dalje tamo ležati. Dolutali je mutavac bez ikoga svoga živog. I mrtvog. Otac ubio majku, oca odnijela voda, muca ko škripa s dosadna zastarjela obiteljskog gramofona. Rodbina sjedi, priča, jede, sređuju se poslovi i računi. Načičkane dječje glave svijetle oko ekrana, zalijeću se njihove oči na osrebrene kukce. Zuj kutije, glas govornika.

Krate se sjene i zraci nepomičnosti. Maketa jednog mlina, žrvanj i šum protekle vode u prsima. Prošli, svi mrtvi u tijelima. Stari se, osakaćuje godinama. Podočnjaci, proteze, zubala. Trbusi. Žuč.

Gost pije i maše na odlasku ko starim odbačenim brodskim zastavama. Namješten mu je krevet i donesena čista posteljina. Spušta se noć, ljudi se ljube i polako razilaze svojim kućama. Gost nema gdje stići. Ugašeni su zadnji jezičci razgovora i samo svijetli iznad stola s hranom. Iz čaše blago hlapi nedopijen alkohol. Živi su ustali od stola i odvezli autima svoje mrtve. Umorna žena odlazi spavati. Domaćin će prije toga obići gosta dva-tri puta i ostaviti mu čašu vode pokraj uzglavlja.

Stvarno, što je danas biblijska priča?

PODSTANAR/PLAKAT

Hoće li danas padati kiša. Kišobran. Crni.

Kosa. Šampon breza. Brion. Prozor postaje oko kamere. Lovac. Panpan panorama. Žena tako nasmiješena kao japanska bočica namiguje. Jutarnje izdanje. Zrak, dužina subote. Ulica je dio novinskoga naslova. Plakat. Nedjelja/zvono. Sv. Bernard je zaštitnik planinara.

Švicarska. Objed. Kolač. Wein. Wien. Noćno izdanje. Stisnuta tijela. Grudi. Jezici. Urlik telefonske govornice, svakako ću biti sretan da se vidimo. Mrki kesten, pad, ljuska. Tramvaj ga uzvlači lagano, prema gor.

Cijelu noć recitira latinske sentence. Napamet.

KAO U PRAGU, ISTO

dobro utopljena, dremljiva, sjedi mlada žena s knjigom u rukama. bori se s bjelinom koja osvaja točkasti grad. ispred mlade knjižare trojica-čtetvorica, pod večernjim žutim svjetlom, ne daju zimskoj slici da se smrzne dahćući, saginjući se i natežući oko pokvarena auta, on pokraj peći zagledan u prozor, s džemperom na dim i rakiju, kaže:

kao u pragu, isto

djevojka uzbuđena tom rečenicom želi podići glavu i sama vidjeti taj iznenadni topli prag, i napustiti knjigu, spustiti šaku među noge, ali zamagljenih očiju ostaje nepomična nad slovima. nesposobna da se otrgne, preda novom krevetu. muškarcu.

kao u pragu, isto

neprekidno čita nepostojeću rečenicu, koju napada snijeg, koja postaje rešetka, tamnica, pa onda sigurna soba, znak usred snježne bjeline. rečenica postaje muškarac koji je cijelu obuzima. okružuje, ulazi u nju. ima li još takvih prizora? žena čita. muškarac gleda.

ENGLESKI PJESNIK

OSJEĆAM KAKO POEZIJA

osjećam kako poezija
pronalazi svoju svjetlost
i eksploziju, ali i koliko
to nije uopće dovoljno
bez razumne količine mraka
i mrtvih,
osjećam kako poezija
mora biti zaokružena i
laka, elza elastična, ali
i koliko je to malo bez
umorne žene pred javnom
kućom,
osjećam kako poezija
konačno, može za sebe usisati
prst riječi, stvoriti joj
bez naše volje domaći pravi,
životinjski log, ali znam
kako zna ubrzo sve to sveto
ispljunuti nama u lice,
ugušiti u rijeci svoju štenad,
odreći se vlastite maternice i
svega onog što smo do tog trenutka
bili samo mi

GRRAFITI

zavodim te stomakom, evo gotskog
mača, srednjovjekovlja i smrada,
evo glasa u svakom prolazu, sit
hrane knjiga zaželjet ću grudu
snijega, orah tvoje sise, pogleč:
smeđa prašina u dječjim rukama,
golemi organi na zidu, oči među
tvojim nogama, više se, i to me
raduje, sramiš sramne vještine
snimanja, kad u tvoj kadar uleti
znojan starac, boce radenske i
vina, prijetim ti: ubila si još
jednoga starčića, ubila si,
spremaš kameru i početak će naš
razgovor, od seksa ništa, kad
uz otvoren vrt, željezo, plastiku,
počinju neka konačna pitanja o
gradnji, godinama i
našoj smrti (koju smo već oboje,
na sreću, prošli) pa te sav smiren
i nešto malo sretan vodim na prvu
današnju kavu

ČITAJUĆI GODINU DANA STARE NOVINE

čitajući godinu dana stare novine
otkrivam list-po-list kako me,
ali, u mom trbušnom krtičnjaku kopni
sol moje patnje, koprca se zamka
zimskom lososu,
čitajući godinu dana stare novine
otkrivam list-po-list kako me,
ali, naišao sam na svoj snijeg i
na svoj trag/strah, obliznuo
jezikom oči na stranici moga izbav-
ljenja, stranici/smrti, stranici/
rečenici
čitajući godinu dana stare novine
otkrivam list-po-list kako me,
ali, redaktori su otkrili tvrdnju:
volim zagreb kad u njemu pada snijeg
i pretvorili u sumnju: što je povijest
kad u zagrebu pada snijeg
čitajući godinu dana stare novine
otkrivam list-po-list kako me,
ali, dugo me nije bilo, zaljubio sam
se u svetu ženu i njeno DALEKO PISMO,
otkrivam list-po-list list-po-list
kako bih mrtav hladan smio napisati
"čitajući godinu dana stare novine"

KONTINENTI, ZVIJEZDE

znam danima biti sam, uz
žestoko se crvene anđeli drveta
i muči se VODA,
kad bi naišla žena bi se zaljubila
u moj ranč kože i lica, ali
o tome je da su vjetrovi ljetni
i takav je zuj, i, nema mora
u čijim bijelim valovima
ja jesam
grez u strasti i ženskoj stidnici,
čuvam se od dozivanja, ovako izdignut,
izlijepljen slikama, tako leti ptica
prema, kostrijet sunca, vonj smole
i cvrčanje gljivastoga, borneo uda,
sve mi sada smiju učiniti,
tako u nerazumijevanju živi tvoj
kontinent od noćnih posuda i zvijezda,
tako u nerazumijevanju rastu moji
nokti, moja kosa, oslobođena bolesti,
zdrava – stiže moja smrt

ZLATNA PRAHA

Rečenica: engleski pjesnik,
duže vremena živio u Pragu,
jest: isparavanje juhe s
nedjeljnog ručka, čaša
krvi pokraj bolesničke postelje
iznenađenje: pokvareni zubi
u ustima lijepe žene

BOGU BOŽJE, CARU CAREVO

moja je obitelj opet u ofenzivi,
jutarnja jaja, domaće mlijeko,
sad leptiri, sad, telad,
rad, leptiri, rad, telad,
Bogu božje, caru carevo,
dodisati dno jezera, stati u
drugu stranu ogledala, isisati
Rimljane s novčića,
s nebom u dosluhu, s državom
u pregovorima, evanđelisti
se briju u bijelom kupatilu
i od našeg tijela rube zrno
križa "kruglino Tijela/laž-
nosti dodira", emitiranje,
dnevne prisile, tako glagoljam
verse da se nisu mogli načuditi
rastu mojih očnjaka, paučini u
jamicama žarulje

GRAD DOBRIH LJUDI

HOPLA

Jest, nikad ne bjeħ spram ljubavi hladan

Villon, Oporuka

1. zemlja je dolje, nebo gore, hopla!

što bi o tom rekli?

tako laju preživjele špedicije uz

auto-cestu, debeli šoferi, barbe,

Turci, redikuli, ubojica na

mračnu mjestu.

2. zemlja je dolje, nebo gore, hopla!

što bi o tom rekla tvoja majka?

susjed je mesar, ženine noge su u

zraku, on ima riđe dlake, zlatan

zub i nož u ruci, ona ima snijeg

za raku.

3. zemlja je dolje, nebo gore, hopla!

što bi o tom reko tvoj otac?

mrtav čovjek pokriven žutim farom,

crn na kišnom asfaltu leži,

siva cerada sad je njegov kraljevski

plašt i zlatni trn.

4. zemlja je dolje, nebo gore, hopla!

što bi o tom rekla tvoja sestra?

vrba je na deset koraka, vrba je zbilja

tužna, odveli su druge ljude

dok sam uplakan spavala, dobro je da si

otvorio ružna vrata.

5. zemlja je dolje, nebo gore, hopla!

što bi o tom rekli?

imenica glagol prijedlog imenica

glagol prijedlog zarez uzvik hopla?

mene nije strah mene nije strah
mene prošlo je

ZAGREBE, KOJI JESI

(citati)

pozivi

Grad prvo postane veliki crni telefon, hora, u koji viču iz plemenske daljine, slijeću ptice glasovi, sestre, dalji i bliži rođaci, prijatelji, vuku se u repovima. Samo u daljini svijetli ptt kutija, isijava raster nestvarna tlocrta budućega bijeloga grada. onda im viču u slušalicu, pružnim radnicima, vinogradarima: "Rođaci, nek vam je ovo zadnji put. Ja nisam svemoćna."

dolazak

Grad promijeni godišnje doba i postane začuđeni rujan kolodvor konjanik, ušetaju ga torbe, krv i maslinovo sveto ulje. Tvoje slabo mjesto, plexus, trbuh hrani hitro slikama to ti je, to ti je. izrežeš vlastito oko na četvoro i sretan jedriš od toga prvog čuda umnožavanja. Franjo Taxi vozi te do tvoje prve postaje, gdje ćeš se odlučiti za knjige.

Onda on isključi taximetar i kaže: "Koliko bih ja samo mogao zlata ponijeti ispod svoga jezika." Grad je, vjeruješ, po mjeri tvoga tijela. Diska u glavi. Prečuješ bradati uzvik ispred zgrade radija odvratni apokaliptični grade. Ne vidiš tigrove mrke sjene na svome licu. Nagnut nad knjige mrtvih i živih. Čuvaš ih u malim balonima i tako oni lebde. Govoriš to što duša saznaje u toploj postelji i s ključem se, snijegom, vraćaš kući. Vježbe: fernsehen, fressen, ficken. Zbilo ti se to 1981, u iznajmljenoj vlažnoj sobi, zatekao si u krevetu: umjesto PORUKE pritisni na PLAY i slušaj me. Prije toga raskomoti se, otuširaj i lezi. UŽIVAJ. Snimljeno je do br. 303. Plin sam zatvorila. Onda je vrpca ponavljala: "Voli te tvoja mala životinjica."

funkcija

Grad postaje tvoje obredno mjesto. Očistili su te, ogoljeli i što si ti očekivao. Sve si ono što se događalo drugima, sada ne moraš ni vjerovati ni sumnjati. Sve završava u traženju. Pa postaješ npr. kolega i vode tvoj osmijeh i zube po hodnicima. Živiš u privremenostima. Sjedaš na bicikl i dahćeš mogu, mogu. Brzo te pročitaju.

Onda Honegger stavlja Jeanne d'Arc na lomaču: prolog / glasovi neba / KNJIGA / glasovi zemlje

preseljavanje

Grad rodi jedno mrtvo dijete i žena otkrije grudicu snijega na dojci i kaže: kad sam se tuširala, napipala sam kvržicu slučajno. Grad tvojoj ljubavi sa 6 dječaka na biciklima baci sladoled u lice i kaže: fuck you. Grad s jednom ženom otvori vrata tvoje sobe i kaže: ja sam 17 selidbi. Grad drugoj koja govori 5 jezika pokaže: ima mjesta za tebe u proizvodnji kobasica. Grad na hodniku FF s crno-bijelom košuljom pita: zar tebe ne muči brzina puža i Ahilova peta u prašini. Slišiš kako Lyn uči glagole i čudi se da Zagreb ima milijun stanovnika.

Onda preseliš u svoju glavu i gledaš zvijezde.

KONTEKSTI

KONTEKSTI

mojsije, mojsije
na drugoj strani obale
ronioci viču opremljeni
ništa se ne razmiče
mojsije, mojsije

1. ruža vjetrova / slika ruže

ruža vjetrova

volio sam vjetar, vodu i jedra,
biografija C, mjesto, male zelene
mrlje, crvena granica, običaj i
navika ispod jastuka, ali za takve
dokaze nikada dovoljno dobrih riječi,
htio sad zapravo, htio sam prije
svega, organizam grada pribijen je
na stupu, atlas uhvaćenih vjetrova,
obilježeni akcenti govora, zauzlani,
zauvijek u jednookim danima sjever,
sjever, sjever, jug mravi u toplim
bračnim (napuštenim) posteljama
oko: zar ne vidiš kako ispod
cipele žene u prašini
izrasta prema njoj stvarna
ruža od riječi

pisati pjesme

pisati pjesme, danima pisati pjesme
i samo to ponavljati, pisati pjesme,
danim pisati pjesme, prijateljima koji
u tom trenutku gledaju zvijezde u tvojoj
glavi, pisati pjesme, danima pisati
pjesme, sretno preseljenim u vlastito
ništavilo, onima kojima to više ništa
ne znači, pisati pjesme, danima pisati
pjesme, čovjeku koji se otiskuje na
rječni šlep, stranicu staroga pisca,
za djevojku koja diše muškarca u susjednoj
sobi, ujutro trči i guta sendvič od 300
žena, pisati pjesme, danima pisati pjesme,
prijatelju podstanaru koji više ne skače
noću za dvije mrtve rečenice, župniku
koji se izvlači iz hladna kreveta i
za dvije spodobe žrtvuje svako jutro
jednoga Krista, pisati pjesme, danima
pisati pjesme i samo to ponavljati

odjedanput više nisam siguran

da se tvoje pravo oko neće uplašiti
moje rane od jeftina žileta na licu
i tvoj jezik zaustaviti se pred
crnilom mesa

odjedanput više nisam siguran
u jednostavnost tvojih stvari i
u kakvu bezumlju mogu postojati
tvoj fen, bademovo ulje i tjeskobni
oglas na stolu

odjedanput više nisam siguran
da mogu preživjeti tu finu lađu od
naših riječi i kako u traženju neću

prizivati sasvim tuđe i nama nepotrebne
riječi
odjedanput više nisam siguran
da sve te pokrenute strahotnosti
neće otkriti našu stvarnu sliku
gdje (pre)življavamo zimu u
kojoj niti smo bili potrebni niti
shvatili svu hladnoću i pravilnost
slova koja tako olako sričemo, kao
napast koja se, eto, tako pretvara
u životinju grijeh pa ustajem i otvaram
ta VRATA

2. duša je nevidljiva jakost / pojam duše

duša je nevidljiva jakost

crnac viče u vjetar, on
urla u noć, ja neću ostati,
ja ću se vratiti
duša je jakost
knjiga iz koje prepisuješ
tekst, postoje pjesnici koji
su se miješali u stvaranje
država
duša je jakost
crnac viče u vjetar, on
urla u noć, ja neću ostati,
ja ću se vratiti
duša je jakost
iznenada TVOJE oči, glava ()
nos dižu ruke od tebe i TVOJ

jutarnji brijač kreće u TVOJE
otvoreno grlo, duh miriše
podzemlje neba i sve je TVOJE
diglo ruke na tebe

na istoku Ribnjaka
NIHIL OCCULTUM
Tvrđalj, Petar Hektorović
Dobit ću državni udar,
ništa nema skriveno
oku stvarne vjere,
kako će samo frcati
vaške, dlake, kad se
stresem ko linjav pas,
lupka katarka bakra
i usoljeno u buradima
mornarsko meso,
zagrist ću taj plod
preživim li samo ovaj
srčani udar.

Jaz: tvrdo je meso države
i opasno svjetlo što
stoji mi iznad glave

teško je sveudilj zdvojan ići tako

ja čitam, ti spavaš
iz dana u dan umnožavam
broj svojih sposobnosti i
tako ih naravno brzo gubim
sve do trenutka dok se
ne spustiš na dužinu moje
noge, mišića i sve se
stiša ispod tvoje
donje nepomične usne
(ja čitam, ti spavaš

ti čitaš, ja spavam
i najbudniji dodirujem te
u najdubljem snu)
ja čitam, ti spavaš
čekam dok se ne pojave
crvi i odgrizeš taj
tebi namijenjeni komad
mesa i postaviš ga prve
nedjelje na stol svojoj
zluradoj novinskoj djeci

3. da li si ti možda našao / jezik jezika

naslov

da li si ti možda našao / trag jezika
jezik traga
jezik jezika

da li si ti možda našao
da li si ti možda našao
da li si ti možda našao

bolesna sam od istih riječi

zašto je rujan mjesec pornografije

svi hrvati u port lincolnu pecaju ribu

who is this at my door?

DRUGI NE VSTOPAJ SEM
KER SI ZAŽELEN

razmjeri, putovanja

duh njegov obilazi peking i bijel i
sijed, kao živi sever sada, sjeda na
ista mjesta i plače

iznenada kavana "corso"

iznenada stakleno skratistište
na kotaču osman gundā gundulića
„grozno suzim gorku plač sada”
i pjesme iz kutije cipele br.
39. i buktu kovanu od maka,
nasuprot žena širi noge kao
vreća zlatnih dječaka i dok
ispadaju mršavi nofci,
zvoni otvaranje bajke prije
spavanja, već je dosta posta,
izlozi slične na Italiju
i galamu turskih filmova
jezyk: samo na polje jezika, iza
i naprijed, pokretna ušća
imaju djevojke, ulice su prve
sretne stepenice u nebo, tako
nas zavode anđeli u jutarnjem
domu dimu i kavi

zid zid zid zid zid
zid zid zid zid zid
se diže tako da se
opeka slaže na opeku
i svaka čuva lukavo
svoj prošli tvrdi tr
ag trag trag trag tr
zid zid zid zid zid
gdje su duša i ruža
isti dvosložni češalj
jezika kojim se ruka

pruža prema

GOSPODIN JACOBSON NAPUŠTA HRVATSKU

GOSPODIN JACOBSON NAPUŠTA HRVATSKU

Gospodin Jacobson napušta
Hrvatsku. Odlazi mrk i ljut.
Kakva obala. Ljudi. Mrak.
Tek naučili sricati jezik /
ZNAK, majstori, rublje, ob-
laci, kiša i već napuštaju
taj sretni funkcionalni, ah.
brak.

Pada drveće. Pada drvo po dr-
vo. ZNAK po ZNAK.
Gospodin Jacobson napušta
Hrvatsku. Odlazi mrk i ljut.
Slam niger crni ovan puše
niz brdo u svinut Rog, s
broda gospodin maše pa nek'
vas spasi sam gospod Bog.

VEĆ SU MI VRATA DO VRATA

Maji Ze

POSTOJE, pa stoje, najčešće, kućna škripava
ulazna vrata kuhinjska, sobna vrata,
ona rjeđa, rođenjem data vrata, vrata brata,
i tvornička i bolnička vrata,
zaključana, sužnja, bez ključa vrata, vrata
tata, pa dvorska pa morska vrata,
uvijek razglabljena, šušlava, pričljiva vrata,
vrata kata, te crkvena te kamena vrata
paljevna, dimna, tajna diplomata vrata,
vrata rata, vrata noći, vrata moći,
ozbiljna i žuljna, zbijena ko šaka vrata,
vrata tata, vrata novca i vrata lovca,
zborana, zarobljena, obezglavljena kralja
vrata, vrata mata, vrata roda i vrata broda,
sumornih kotača, bez kopita, kalnog znaka
vrata, vrata blata, suda vrata i luda vrata,
neodsluhnuta, neotkucana pješćana vrata,
vrata sata,
već su mi vrata do vrata

SVI HRVATI U PORT LINCOLNU PECAJU RIBU

svi hrvati u port
linkolnu pecaju ribu

pola ekvatora niže
jedna žena ulazi u

vlastitu sliku i sjeda,
prozor je otvoren
i

dan je, strpljiva je
presjedila samoću
i

sada sluša orgulje
ovce, njezin nos

vrti doseljenički still
shots, velika boća

Korčula kotrlja se,
jedan traper navlač

i hlače i na trenutak ne
razumije ništa

MIJENA: LEPTIR TIJELA, GLAVA LJUBAVI

SAN, ispričat ću ti jedan svoj san.

Nalazio sam se u sobi koja je umjesto čet-

Vrtog bočnog zida imala balkon, ispod je raslo šumsko bilje – grane, smeđa trava. Htio bih iz takve sobe krenuti tebi, ali znao sam da više nismo zajedno. Spreman se i oblačim. Težina će ljubavi prestati i ja ću zakucati na tvoja velika vrata, industrijska, izvana svježije bojana i poslije strašne zvonjave ti ćeš mi otvoriti. Tamo gdje me nađu tvoje ruke – zrele breskve sve će prestati i i sve će početi. PROBUDIO sam se u sobi bez četvrtog bočnog zida, u nesretnom šumskom raslinju, vidim: Maksimirom šeće biskup Maksimilijan, čujem: glazba i zrak, seks ulice. Nisam otvorio vrata, znao sam da više nismo zajedno – dok ti grizem bradavice, nema tvojih očiju, kad imam glavu ljubavi, odleti tvoj leptir tijela – i da to nikada neću moći učiniti. Četvrtak je, koji smo se odrekli običnosti svakog sna, GDJE ĆEMO DODIRNUTI USNU ŽIVOTA, probudio sam se, proljetna kiša i viknuo tvoje ime svome uhu, iakoo nismo zajedno: leptir tijela, glava ljubav

i

AUSGANG/TIJELO PJESME

dok tako pijan pokušavam ključem pronaći bravu
dok tako pijan pokušavam ključem pronaći bravu
dok tako pijan pokušavam ključem pronaći bravu
dok tako pijan pokušavam ključem pronaći bravu
dok tako pijan pokušavam ključem pronaći bravu
stršljen straha, mmmmmucanje
poraza

Vladimir Biti

RAZUDBA LIRSKE SUBJEKTIVNOSTI

Prijelaz sa sedamdesetih na osamdesete godine obilježen je u hrvatskom pjesništvu "presvlačenjem avangarde" (Čegec). Revolucionarna gesta koja je u malobrojnim i zakašnjelim izvorno avangardnim očitovanjima na ovom prostoru ustanovila diktaturu poetske mašte, malo-pomalo izgubila je svoj prvobitni naboj. Pošto se Severov "centralni vid" rasprsnuo oslobodivši subjekt za slobodan (i muzikom prožet) "ples označitelja", pokazalo se da otrgavanje smisaonim mehanizmima označenoga još ne jamči i otimanje ideologiji. Ona se doskora pobrinula da raskošnu inscenaciju jezika, pribavljajući joj status generacijskog fetiša, smjesti u rezervat umjetničke atrakcije i tako se naruga njezinu oporbenom predznaku. Pjesnici off-generacije (Maković, Stefanović, Stojević, Valent, Čegec, Žagar, Begović) povukli su iz toga konzekvenciju ukidanja samodovoljnosti označitelja ukoliko se ona izražavala pukim proigravanjem njihove tjelesno-libidinalne energije. Valjalo ju je nadomjestiti "montažnim" proizvođenjem nove stvarnosti, pomnim i strpljivim naslagivanjem označitelja-imena izlomljenih iz svakodnevnih govornih klišeja. Danas se čini da je pionirski značaj u tom smislu imala Makovićeva zbirka *Komete, komete* (1978). U njoj se jezik pojavljuje kao proizvođač činjenica jednoga istodobno strogog i stranog svijeta. Subjekt ga slaže od povijesno, rodovski i stilski nepripadnih fragmenata u kutiju oprostorene, neistovremene istovremenosti. Sam se pak pritom predstavlja kao doslovce "u svijet bačeni" namjernik, receptivno prohodnište raspršenih osjetilnih podražaja što se više ne daju autentično iskustveno organizirati. Izgubivši sposobnost (slikarske) interpretacije okoline, pogled toga subjekta stječe arbitrarnost kamere, stavljajući se u službu naizmjeničnoga bilježenja prizora koji ga svladavaju težinom svoje predmetnosti. U započetnoj struji opažanja otvaraju se povrh toga, tehnikom ponovljenih pitanja i problematizacije osjetilnih dojmova, neprekidno novi rezovi i obrati koji ističu privremenost svake perspektive.

U *Kometama* se, međutim, ne inovira samo instanca fokalizacije koja odgovara za perceptivne vrijednosti lirskoga svijeta. Kao što osporava njezinu slobodu u formiranju iskustva opažajnog materijala, Maković podriva i slobodu subjekta iskazivanja u djelatnosti imenovanja stečenog iskustva. Kao subjekt percepcije u kutiji raznosmjernih indicija opredmećenoga svijeta, tako se subjekt iskazivanja uvijek-već zatječe u kutiji opustošenoga jezika koji mu stavlja na raspolaganje samo svoje razlabavljene formule, podobne prije svega

za izvrtanje namjera. Jezično iskustvo ovog subjekta temeljito je zaraženo tekstualnošću koja je umnožila značenjske kontekste riječi do te mjere da nas one u svakoj upotrebi moraju porobiti. Jedino rješenje koje se nameće jest da riječi neprestano upućujemo jedne na druge, ulančujemo ih da bismo odgodili smisaonu intervenciju konteksta. U takvoj strategiji kao kameni spoticanja pokazuju se, dakako, počeci i krajevi pjesme, kitice, stiha, kao tradicionalna uporišta ritmičkih i smisaonih poanti. Maković ih, nastavljajući početke a prekidajući završetke, uklapa u tijek nekog beskonačnog dnevničkog solilokvija i podastire pjesme kao njegove nadogradive fragmente. U tom je sklopu bio posebno utjecajan postupak prekidanja riječi na kraju jednog stiha ili čak kitice i njezina nastavljanja u drugome stihu ili kitici. (U zbirci *Courbette* Z. Kovač je još 1973. godine koristio cijeli repertoar sličnih postupaka, ali u drugoj funkciji.) Na taj način konačno se ukinula korespondencija grafičke forme stiha s njegovom pjevnom ili govornom formulacijom, jer novonastali se stih više nije dao bez štete ni otpjevati ni izgovoriti: on se morao pročitati. Samo je njegov grafički izgled mogao posredovati uvid u "pismo" pjesme kao beskonačno tkanje razlika koje podriva čak i najtvrdokornija uporišta "pamtljivosti" i ljepote. Ova je poezija bila naumila sazdati novi svijet i svaki neoprezno nagoviješteni zastoj takvog pothvata prijetio je padom u možda utješno, ali sada već nepodnošljivo okrilje staroga svijeta.

Ustoličujući tako dvorazinsku pojavu *nove subjektivnosti* u hrvatsko pjesništvo ranih osamdesetih godina, Maković lišava njezinu ispovjednu okosnicu karakteristične provale skrivenih (ljubavnih ili političkih) emocija, provale čija je tradicionalna funkcija bila da olakšavajućim razotkrivanjem iz perspektive ispovjednog subjekta rekuperira narušeni osobni identitet doživljajnog subjekta. To je uvijek podrazumijevalo nekakvu "povijesnu" narav odnosa među ispovjednim i doživljajnim subjektom dok je vrijeme Makovićeva poantilističkog dnevnika, naprotiv, tako reći posvemašnja sadašnjost. To ima za posljedicu da se doživljajni subjekt gotovo stapa s ispovjednim u jedno Ja povanjšteno u "izmiksane" kontingencije svakodnevnog okoliša što ga "smjerom pale" i "smjerom gase". Samo pogled koji uspije probiti površinsko poprište naznaka dopirući do njegovih dubinskih zakonitosti može pretendirati da sagradi osobnost. Ovdje je prije posrijedi *stanje* što, ekstatično izloženo nadražajima razjedinjenih osjetila, stoji u otvorenom protoku pokušaja vlastite registracije. S toga gledišta morali bismo tu uznemirenu liriku svijeta zamukle utopije prepoznati kao ustanovitelja postmodernog senzibiliteta u hrvatskom pjesništvu. No s druge strane, ako naglašavanje proizvođačke dimenzije jezika shvatimo kao radikalizaciju odbojnosti prema njegovoj referencijskoj dimenziji, kao pozno-avangardni antimimetizam nepopustljivog "izmaštavanja označenoga označiteljem" (Mrkonjić), tada bismo u tom projektu mogli isto tako prepoznati svojevrsno "bablje ljeto" moderne.

Taj nimalo slučajan dvosmisleni status dobiva posebnu važnost kad se uzme u obzir kasniji razvitak Makovićeve lirike koji se odvijao u smjeru neutralizacije subjekta iskazivanja (pisanja) njegovih verifikacijskim prislanjanjem uz rekonstruktivno gibanje ispovjedne svijesti. Čisteći se od upletanja difuzne "govorne konfekcije", jezik posljednjih Makovićevih zbirki pranja uz dnevno-iskustvene ritmove. Time izazvano srašćivanje subjekta pisanja s ispovjednim subjektom još se onda podvlači povremenom prstenastom kompozicijom zapisa u kojemu njegov "rep" grize njegovu "glavu", jer se na kraju slijed zapisa neočekivano ispostavlja kao pripovjedna rekonstrukcija stanja koja su dovela do ispisivanja njegova početka. Time se strujni krug pjesme zatvara i čini se da izvan nje više ne ostaje ništa što bi je moglo potrošiti. Privid je stvoren isključivanjem konflikta među razinama subjektivnosti na račun koherencije jednog "voajerskog subjekta" (D. Carroll) koji svoju poziciju hoće sakriti u istoj mjeri u kojoj mu ona omogućuje otkrivanje. Ali nije problem samo u tome što zbog toga skrivanja na razini gledanja "elementi koji su ostali izvan žarišta nisu nikad potpuno isključeni, već djeluju kao podloga na kojoj se ocrtavaju obilježja oblika koji je u žarištu" (Carroll); problem je ponajprije u tome što se to upletanje nerečenog zbiva na razini pripovijedanja i opisivanja, retoričkih tehnika koje radi izblendavanja svoje figurativne dimenzije istiskuju iz sebe sve tragove heteroglosije. Tako zajamčena homogenost približava ih doduše nekim pojavama desublimacije lirskog iskaza u američkoj i njemačkoj lirici sedamdesetih godina, ali ih zbog toga uvijek ne štiti od okliznuća preko ruba neposredovane banalnosti. Kao što je u vezi sa spomenutim pojavama primijetila Hiltrud Gnug, "blizina lirskog izraza iskustvu ne krije još sama po sebi subverzivnu snagu pjesme; tek estetska refleksija koja otima iskustveni materijal uvriježenom kontekstu, otuđuje ga formalnim rafinmanom, čuva pjesmu od toga da lirska dnevna vijest bude konzumirana kao jedna od brojnih medijskih vijesti".

Možda je upravo ta tendencija Makovićeve lirike prema bezrezervnoj autokontekstualizaciji, lišavajući artefakt svake motivacije i opravdanja i pretvarajući ga u samodostatni *performance*, otvorila prostor za jedan načelni projekt koji je Branko Maleš razvio svojom *Praksom laži* (1986). Namjeravam tu zbirku ovdje razmotriti kao drugi pol one situacije poetskog interesa (shvaćenog u dvostrukom smislu te riječi, kao što sam izložio u svom *Interesu pripovjednog teksta*, Zagreb, 1987) unutar koje se oblikovala Mićanovićeva lirika. Malešovu pozornost privlači upravo ona instanca od koje se Makovićevo zanimanje postupno odvraća: subjekt iskazivanja ili, ako se hoće, pisanja. (Grafički "štosevi" nisu kod Maleša, naime, iste vrste kao kod Makovića ili npr. Venturina, Kovača S. Marčetić pa, kao što ćemo vidjeti, i kod Mićanovića.) Već sam naslov, a još razgovjetnije podnaslov *Plagijati, kopije, video-recorderi: zlatna djeca ponavljanja*, sugerira sudbinu bilo kakva govorenja u "vijeku

tehničke reproduktivnosti". Preko svojih žanrova, fraza, formula i ostalih oblika upisanosti komunikacijske podjele rada, govor osuđuje iskustvo na neautentičnost. Sve što on može ponuditi subjektu kao sredstvo artikulacije jest repertoar sankcioniranih diskurzni položaja, žanrovskih perspektiva i govornih uloga u socio-komunikacijskim scenarijima, repertoar unutar kojega će mu svaki izbor osigurati identitet samo po cijenu serijalizacije. Nema vidljiva razloga da se u takvoj situaciji poetski govor tretira kao iznimka. Stoga Maleš uvodi jedan karnevalski raspjevan, razigran, gdješkad štoviše manično-euforičan subjekt iskazivanja koji se "ne snalazi" u svijetu hijerarhiziranih jezičnih igara pa ih s nekom raspomamljenom vedrinom brka. Tako se tu miješaju fragmenti intimnih ljubavnih razgovora s onima političkog mitinga; akademskog diskurza s onima omladinskog tiska; obiteljskih dijaloga s onima rock-žargona; poetskog govora s onima iz jezika reklama; TV-spotova s onima dječjih vulgarnih pjesama. Ali smjese su često napravljene tako da se sastojci mogu još samo nagađati. Do nerazmrsivosti prepliću se znanja stečena u haustorima, kafićima, restoranima, redakcijama, na fakultetskim hodnicima i u profesorskim sobama, na predavanjima, seminarima, u telefonskim razgovorima, informacije iz novina, magazina, povjerljivih spisa, bilježnica, šalabahtera i fotokopiranih članaka, knjiške mudrosti s dojmovima iz TV-prijenosa ili filmova. Uranjajući svoj subjekt iskazivanja do gotovo patoloških razmjera u poliloške tenzije aktualnoga tržišta diskurza, Maleš kao da hoće preduhitriti provjereni diseminacijski potencijal potrošnje poetskog govora u današnjoj razgibanoj komunikacijskoj strukturi svijeta. I ako Maković ide na to da učini prisnim poneki svakodnevni oblik života potpisujući njegovu postvarenost kao samoidentičnost, onda Maleš ide na to da u njega upiše transgresivnu politiku tijela koje se ne umije pokoriti konvencijama. "Konvencionalisti", piše S. Pradhan, "nikad ozbiljno ne razmatraju mogućnost da u udruženju slobodnih znakova može postojati semantička slobodna ljubav i da se svaki znak može upotrijebiti na nepredvidljiv broj načina." Maleš, naprotiv korespondirajući u tom shvaćanju s "minimalističkim semantičarima", osjeća da su se znakovi rodili semantički slobodni i da u stanovitom smislu takvima uvijek ostaju. Kad kažem u stanovitom smislu, imam na umu da u *Praksi laži* njihove čudesne spojeve ne ostvaruje svjesni izbor subjekta, nego semiotičke pulzije njegova nesvjesnog sa svojim filmskim i video-tehnikama premetanja, zgušnjavanja, preklapanja, pretapanja, uvećavanja kojim je vrata odškrinuo "sistem" subjektova "ludila". U vezi s tom tehničkom provenijencijom, dakako, ostaje otvoreno pitanje ne odvija li se njihov vedri i razuzdani ples tek zapravo u genuinom sektoru ideologije smještajući proistekli užitek sudionika-namjernika u jednu od dobro kontroliranih hala pogona industrije zabave.

Bez šanse da tome pitanju ovdje posvetim više pažnje – ali ne ispuštajući njegove

konzekvencije posve iz vida – zaključit ću da su dva analizirana lirska projekta omeđila jedan prostor raščlambe “nove subjektivnosti” u koji su bila dozvana individualna iskustva pjesnika tzv. kvorumovske generacije. Razumije se da je taj prostor bio nastanjen i važnim međupoložajima koji su, iako ovdje ostavljeni postrani, ravnopravno sudjelovali u artikulaciji nastajućeg pjesničkog pisma. Općenito bi se osamdesete godine hrvatskog pjesništva mogle nazvati razdobljem autopoetika koje međusobno objedinjuje, na tipično postmoderan način, samo ono što ih razlikuje.

U svojoj prvoj zbirci *Grad dobrih ljudi* (1984) Mićanović još odviše eksploatira ispovjedni subjekt da bi ga suočio sa znatnijim otporom iskaznih sredstava. Posrijedi je ispovijest intimno-urotničkog karaktera gdje se kao intendirani sugovornik pojavljuje bilo standardno drugospolno Ti ili isto tako standardno drugo Ja – a čitatelju se ostavlja uloga neplaniranoga “prisluškivača”. Uistinu su to lirski već uveliko okušane pragmatičke konstelacije, ali ih Mićanović podriva teškoćama u organizaciji i rekonstrukciji iskustva, brzom smjenom perceptivnih kadrova i perspektiva, naslojavanjem uspomena i dojmova različite provenijencije i ambijentalne pripadnosti, razgradnjom sustanovsti izlaganja asocijativnim i ironijskim umecima, govornim omaškama ili “tipfelerima”, koji u različitim stupnjevima skreću pozornost s prikazivačke na objavljiivačku funkciju iskaza. Svi ti postupci kojima se fragmenti lirskog dnevnika snabdijevaju dragocjenim odmakom, razvijaju se i obogaćuju u zbirci *Zid i fotografije kraja*. Doživljajni subjekt distribuiran je u već manje ili više upoznate svakodnevne ambijente: posao, otok, obitelj, gradski prizori, unajmljeni stan, putovanja, zavičajni seoski predjeli, “gartlic za čas kratiti”, prijateljski odnosi, “posteljni sektor”, iskustva lektire, snovi. U toj nenaručenoj raspršenosti uloga, međutim, interferencije se ne daju isključiti, življenje se raznosmjerno tekstualizira. To ostavlja biljeg nedovršenosti na zapisima koji se međusobno dozivaju na manje ili veće udaljenosti. Mićanovićev ispovjedni subjekt pokazuje sada znatno manje nezabrinute slobode u žanrovskom kretanju svoje evokacije. Često ona izmiče rastrojenoj i omamljenoj svijesti izloženoj neprekidnim osjetilnim udarima. U toj perspektivi novu funkciju dobiva tradicionalni pjesnički postupak ponavljanja što ga Mićanović rado i često proigrava na svim razinama: slova, sloga, riječi, rečenice. Stiha ili bloka stihova. Ono se sad pojavljuje kao neko čekićanje subjekta iskazivanja po opijenoj, otežaloj evokativnoj svijesti ne bi li se polučilo toliko potrebno pribiranje. Ali to u pravilu ne uspijeva i vrtnja se nastavlja osim ako, kao u simptomatičnoj završnoj pjesmi, ne urodi poantiranim “mmmmucanjem poraza”. Na razini iskazivanja slobodi konstitucije subjekta kao osobnosti isprečuju se više no ranije i metonimijska, tjelesna spajanja riječi kao i “žanrovi diskurza”. Ali posebno apsurdan otpor intendiranoj smisaonoj artikulaciji pruža grafički redak – kako bi u pojedinim zapisima ove zbirke trebalo

posve doslovno definirati stih – koji, tražeći uredno popunjavanje poput kakve rubrike formulara, bilo prelama riječ na najmanje očekivanom mjestu ili joj pridružuje potreban broj završnih slova. Subjekt iskazivanja ulazi na posljednjoj razini i u citatno polje izrečenih ili prešućenih, ali lako prepoznatljivih, prošlih i sadašnjih, tuđih i domaćih pjesničkih modaliteta i rukopisa.

Sažimljući mogli bismo reći da Mićanović u zbirci *Zid i fotografije kraja* od naslova nadalje provodi razudbu lirske subjektivnosti u sva tri temeljna odvetka njezine mreže: doživljajnom subjektu, ispovjednom subjektu i subjektu iskazivanja, konstituirajući tu subjektivnost kao istovremeno decentriranu i amalgamiranu teksturu silnica. Mislim da ga u tom pogledu možemo držati autentičnim sudionikom aktualne situacije pjesničkog interesa neovisno o obuhvatnosti primijenjenog horizonta.

Miroslav Mićanović

Rođen 1960. u Brčkom. Živio u Gunji. Diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Objavljuje pjesme, priče i eseje. Tekstovi su mu uvrštavani u različite antologije, izbore, preglede i objavljeni na slovenskom, makedonskom, slovačkom, ukrajinskom, litavskom, mađarskom, poljskom, francuskom, španjolskom, njemačkom i engleskom jeziku. Prevedena poezija dostupna je i na različitim internetskim stranicama (Lirikline.org; Poetry International Web). Sudionik hrvatskih i europskih festivala poezije i kratke priče.

Tekstom „Čovjek koji je obitelji nosio kruh“ sudionik projekta *Posao dvanaestorice : romani u nestajanju*, Quorum (1998). Sastavio s H. Pejakovićem izbor iz suvremenoga hrvatskog pjesništva „Les jeunes Croates“, Migrations (1989); s B. Čegecom pregled hrvatskoga pjesništva osamdesetih i devedesetih „Strast razlike, tamni zvuk praznine“, Quorum (1995); uredio s R. Simićem izbor „Mlada hrvatska poezija“, Apokalipsa (2000). Autor antologije suvremenoga hrvatskog pjesništva *Utjeha kaosa* (2006), koja je prevedena i objavljena na engleskom (Relations, 2007) i mađarskom jeziku (Jelenkor Kiadó, 2009). Uredio tematski broj posvećen suvremenim hrvatskim piscima „Autopoetike: o fragmentu, o potpunosti i o bjelini“, Quorum (2007). Priredio izbor kratkih priča polaznika radionice Put u središte kratke priče *Krom i pakao* (2012) i izbor iz poezije Branka Čegeca *Unatrag* (2012-1980) (2014).

Objavljivao u kulturnom prilogu Jutarnjeg lista kolumnu *Jednosmjerna ulica* (2001-2002), pisao kritike o suvremenoj hrvatskoj pjesničkoj produkciji u Vjesniku u rubrici *Utjeha kaosa* (2005-2006). Redovito objavljuje poeziju, prozu, eseje i kritike na Hrvatskom radiju (Kutija slova – *Glas i glas*, Poezija naglas, Riječi).

Dobitnik nagrade 7 sekretara SKOJ-a za knjigu kritičkih tekstova *Četiri dimenzije sumnje*, s J. Matanović, V. Bogišićem, K. Bagićem (1988), nagradâ Duhovno hrašće za knjigu pjesama *Zib* (1998) i *Jedini posao* (2014), Fran Galović za knjigu priča *Trajekt* (2004), nagrade *Večernjeg lista* na natječaju za kratku priču „Buka i bijes“ (2003) i „Vrt s 1001 žaruljom“ (2007).

Autor i voditelj programâ *Pisci na mreži* (s M. Barbaroša-Šikić), *Poezija u dvorištu* (s B. Čegecom), projekta *Čitaj! – Čitam da bih pisao, pišem da bih čitao* (s M. Zrnčić, M. Barbaboša-Šikić). Voditelj radionica *Put u središte kratke priče* (Centar za kreativno pisanje), *Hodanje uz prugu* (poezija) za različite institucije, centre i polaznike. Dugogodišnji je urednik časopisa Quorum i biblioteka u izdavačkom poduzeću Naklada MD (1991-2005),

urednik pojedinih izdanja u različitim izdavačkim kućama (MeandarMedia, CeKaPe), a sada radi u Agenciji za odgoj i obrazovanje. Živi u Zagrebu.

Objavio: *Grad dobrih ljudi* (poezija, 1984, 2005); J. Matanović, V. Bogišić, K. Bagić, M. Mićanović *Četiri dimenzije sumnje* (knjiga kritičkih tekstova, 1988); *Zid i fotografije kraja* (poezija, 1989, 2008); *Job / Hiob* (zaseban grafički list, u prijevodu D. Karamana na njemački i s grafikom M. Vejzovića, 1991); *More i prašina* (grafičko-pjesnička mapa s V. Zelenko, 1991); *Zib* (poezija, 1998, 2001); B. Čegec, I. Prtenjača, M. Mićanović *Nitko ne govori hrvatski / Personne ne parle croate* (izbor iz poezije, 2002, 2003); *Trajekt* (proza, 2004); *Prom (Trajekt)* (Katowice, 2011); B. Čegec, S. Karuza *Tri krokodila* (proza, 2005); *Zapadni kolodvor* (proza, 2006); *Jednosmjerna ulica* (proza, 2010); *Tisoč majhnih sonc na razbitem steklu* (izbor iz poezije, Ljubljana, 2011); *Dani* (poetsko-prozni tekstovi, 2011); *Divji pes* (izbor priča, Ljubljana, 2012); *Vrt s 1001 žaruljom* (proza, 2012); *Jedini posao* (poezija, 2014).

Biblioteka Online

knjiga 51

Miroslav Mićanović

ZID I FOTOGRAFIJE KRAJA

© 2008 Miroslav Mićanović

© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2008, 2015, 2016

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Aleksandra David

Urednici

Krešimir Pintarić
Dario Grgić

Fotografija

© Domagoj Lozina

ISBN 978-953-6924-86-8 (HTML)

ISBN 978-953-345-150-3 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-151-0 (PDF)

ISBN 978-953-345-152-7 (MOBI)

Prvo izdanje

Izdavački centar Rijeka, Rijeka, 1989.

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu

Grada Zagreba i Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

